

4-én a legmagasabb a foltszám, 13 AA-val, ekkor van a CM-en kb. 28°-on egy D-E típusú AA. Az É-K-i negyedben látható, sok foltot tartalmazó mező, amely elég bonyolult és gyorsan változó terület. A CM-re ér 8–10-én 14°-on egy D- és 22°-on egy E típusú csoport. 11-én a vezetők kb. 38 ezer km-esek, a követő töredezik kisebb foltokra. A második hossza 203 ezer km.

11-én már a korongon van 13°-on egy három foltból álló kis csoport. 15-ére a két vége elhal, és középen egy 50 ezer km átmérőjű négyszögletes penumbra fejlődik ki; É-i csücskében egy közepes U (kb. 6–8 ezer km), beljebb több apró U alkotja. 11-én kel -20° és -30° között két D típusú AA. 16-án C típusúak. A második vezetője 30 ezer km átmérőjű. 19-ére az első elhal, a második H típusúvá lesz, 63 ezer km-es PU-val, szabálytalan, csipkézett, hasadozott szerkezetű.

23-án kel egy foltcsoport kb. 37°-on (Prehoffer), 24-én C, 25-én I típusú. 27-én van a CM-en, 30-án ismét C típusú.

24-én a foltcsoport szám 9 AA, 29-én 12 AA-ra ugrik — e két időpont között 5–6 db AA látható. A hó végén nagyon dinamikusak a foltok, alig lehet a következő napon rájuk ismerni. Egy nagyobb flernek kellett történnie 24–26-a között, mert 26-án 22 órakor ismét láttak hazánkból sarkifényt.

ISKUM JÓZSEF

Hold

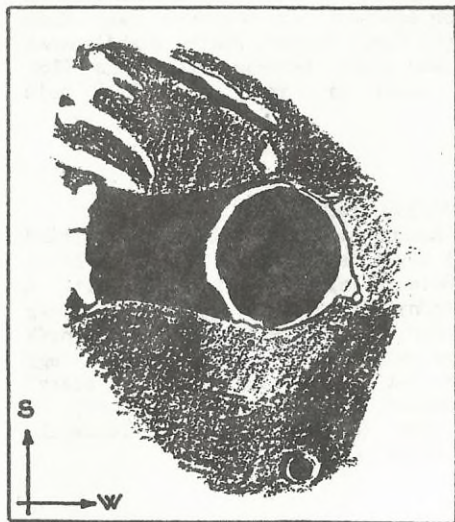
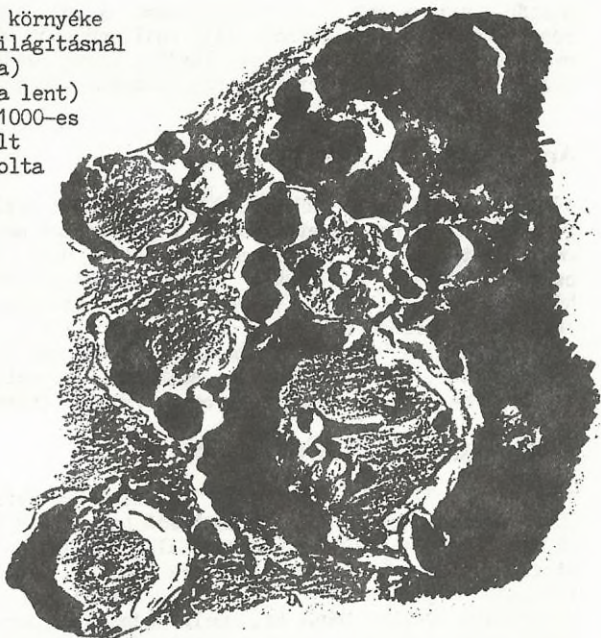
november

Észlelő	R	L	HK	F	Műszer
Farkas László (Budapest)	-	-	-	4	10 L
Glász Gábor (Környe)	-	-	5	-	25 T
Iskum József (Budapest)	-	-	-	11	10 L
Kocsis Antal (Balatonkenese)	2	2	-	-	20 L
Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)	1	1	-	-	5 L
Szalma Zsolt (Esztergom)	-	-	7	-	11 T
Szeiber Károly (Budapest)	-	-	-	3	6,3 L
Tóth Róbert (Balatonkenese)	1	-	-	-	8 L
Tóth Tamás (Budapest)	1	1	-	-	15 MC
Vicián Zoltán (Héhalom)	1	1	-	-	25 T
Voith Petra (Budapest)	5	3	-	-	20 L
Dr. Zseli József (Mezőfalva)	4	-	-	1	19,4 T

Összesen: 11 észlelő 49 megfigyelést végzett. Rövidítések: R=részletrajz, L=szöveges leírás, HK=holdkráter keresztmetszet, HF=holdfázis, F=fotografikus észlelés, T=tükrös távcső, L=lencsés távcső, S=légköri nyugodtság, T=légköri átlátszóság, +=új észlelő.

A hűvösödő éjszakákön egyre kevesebben végeznek megfigyeléseket, pedig éppen a téli időszak nyújtja a legjobb alkalmat a Hold megfigyelésére a magas deklináció miatt. November 18-án holdészlelési éjszakát tartottunk az Urániában, számos észlelés ennek az éjszakának a terméke. Akciónkon 20

A Walter kráter és környéke
két különböző megvilágításnál
1989.02.13. (jobbra)
1988.10.03. (jobbra lent)
Farkas László 100/1000-es
refraktorral készült
fotói alapján rajzolta
Fülöp József

Manilius 1989.11.19. 02:23 UT
200/3020 refr., 302x
(Voith Petra)

amatőr vett részt. Az észleléseken kívül előadásokat hallhattak a résztvevők (Kocsis, Bartha), ill. csillagászati videókat nézhettek, s mód nyílt a tapasztalatcsere is. További ilyen rendezvényeket is tervezünk, hiszen az Uránia műszerparkja épp holdészlelésre kiválóan alkalmas.

Arago kráter és alfa-béta dóm

1989.09.19. 23:50 UT HF= 19^d18^h06^m 250/3000 refl. S= 7 T= 4
200x: Feltűnő, nagyméretű kráter, a terminátor még messze van tőle az esti megvilágításban. Nem teljesen kör alakú, félig árnyékkal telt. Központi csúcsa összetett, és érdekes módon a középponttól É felé a sáncfalig húzódik. Az A.-tól K-re világos sávok láthatók. A krátérsáncot körben repedések, törések övezik. A kráter körül sok részlet látszik, kisebb krátercskék és két dóm. Ny-ra a béta jelű dóm, É felé pedig az alfa jelű. Nagyméretűek, könnyen láthatók, alakjuk elég szabálytalan, D-i részükön kis csúcs látható, mint világosabb rész. (Vicián Zoltán)

Piton hegytömb és Kirch kráter

1989.11.19. 02:38 UT HF= 20^d11^h11^m 200/3020 refr. S= 7 T= 4
302x: A Piton egyedül áll, kiemelkedő hegytömb a M. Imbriumban, az Alpoktól DNy-ra. Magassága 2250 m. Szabálytalan alakja van, mégis két nagy és egy kisebb részre lehet bontani, ezek ÉK-DNy irányúak. Árnyékuik ebben a fázisban még nem olyan éles, de mégis hosszú. DDK-i irányban egy világosabb vonulat indul ki, amely egészen az apró B jelű kráterig ér. Egy másik hasonló világos vonulat ezzel párhuzamos, és É felé haladva a szintén kicsi A jelű kráterig ér, kb. két "Piton átmérőre" egy magasabb, kis domb látható. DNy- felé látható a Piton méretű Kirch kráter, amely szabályosnak tűnik, de a rálátás miatt kissé elliptikus alakú. Belseje sötét. Tőle DDNy felé egy világosabb kiemelkedés, redő indul ki, amely a kicsi F jelű krátercskéig ér. (Voith Petra)

Manilius kráter

1989.11.19. 02:23 UT HF= 20^d10^h56^m 200/3020 refr. S= 7 T=4
302x: A Mare Serenitatis övező Montes Haemustól D-re található, feltűnő nagyméretű kráter. Éles kontrasztjaival hívja fel magára a figyelmet. Közel kör alakú, kisebb egyenetlenségekkel. Belseje teljesen árnyékkal telt. A K-i kráterfal K felé kb. egy kráterátmérőnyi árnyékot vet, itt egy hegység állja útját. Ez meglehetősen szabálytalan, nehéz lerajzolni. Az árnyék közepétől D-re két, egymással párhuzamos világosabb ív indul, a D-i egy É-D irányú hegybe torkollik, amelynek D-i végénél egy kettős "szarv" látható Ny-ra. Ettől D-re egy önálló, hosszú vonulat, gerinc látható. A Maniliustól ENy-ra egy kis kráter, a B jelű látható, szabályos falakkal, belseje teljesen sötét. Kicsit elnyúlt alakú. (Voith Petra)

Plinius és Dawes kráterek

1989.12.03. 15:41 UT HF= 05^d06^h00^m 50/540 refr. S= 6 T=3
34x: A Plinius közepes méretű, feltűnő, közel kör alakú kráter a M. Serenitatis és a M. Tranquillitatis között. A terminátor vonala pont keresztülmegy rajta, így belseje teljesen sötét, árnyékkal borított. ÉK-re látható a Dawes, amely jóval kisebb, belseje szintén teljesen sötét. Szabályos kör alakú. (Görgei Zoltán)

KOCSIS ANTAL